768

No. ७६८ - घ

Title विदग्ध मुखमण्डनम्

Author धर्मदासः

Extent १४ Age

Subject अलंकारशास्त्रम् . सम्पूर्ण

नं० ७६८-च

विदग्धमुखमण्डनम् (अलंकारशास्त्रम्)

पत्राणि १४ (सम्पूर्णम्)

नं० ७६८-घ

कर्त्ता धर्मदासः

१४ पत्र

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ सिद्धौषधानि भवदुःखमहागदानां पुण्यात्मनां परमकर्णरसाय-
नानि प्रक्षालनैकसलिलानि मनोमलानां शौद्धोदनेः प्रवचनानि चिरं जयन्ति १ जयन्ति
सन्तः सुकृतैकभाजनं परार्थसंपादनसंहतस्थिताः करस्थनीरोपमविश्वदर्शिनो जयं-
ति वैदग्ध्यभवः कवेर्गिरः २ आक्रान्तेव महोपलेन मुनिना शप्तेव दुर्वाससा सातत्यं व-
त मुद्रितेव जतुना नीतेव मूर्छां विषैः बद्धेवातनुरज्जुभिः परगुणान् वक्तुं न याक्रासती
जिह्वा लोहशिलाकया खलमुखे विद्धेव संलक्ष्यते ३ दृष्ट्वा नैके सन्तं सततमुपकारि-
ण्युपकृतिं कृतघ्नाः कुर्वन्तो जगति निवसन्त्येव सुधियः कियन्तस्ते सन्तः सुकृतपरिणा-
कप्रणयिनो विना स्वार्थं येषां भवति परकृत्यव्यसनिता ४ यशोंजलिः सममसज्ज-
नसज्जनौ तौ वन्दे नितान्तकुटिलप्रगुणस्वभावौ यकं भिया निरन्तिसंस्थितवैरभू-
तं प्रीत्यापरं परमनिर्हतिपात्रभूतं ५ किमेष्यवाहनखलप्रणतावि स्यान्नसखो-
करोति षुडुमां सुजनो गुणज्ञः वंद्धेण चारुचरितेन विकासितं सततसंकोचितं भव-
ति किं कुमुदं तमोभिः ६ श्रीत्यै सतां नानदनुभावगतावसादः सत्पज्जगगूढरचनो-

प्रतिभावनृपेंद्रलिप्त्रावबोधकरणाय समर्पितानां वदेविदग्धमुखमंडनमप्रपंदं ८ य
दुक्तिसभामध्येस्यानेवक्रमनलदाहृधिय: तांबूलमिवरहीतांविदग्धमुखमंड
नाविधाने १ प्राक्व्यस्तसमस्तेच २ द्विव्यस्त ३ द्वि:समस्तकं ४ व्यस्तसमस्तेच
५ द्विर्व्यस्तकसमस्तकं ६ तद्वि:समस्तकव्यस्त ७ एकालापं ८ प्रभिन्नकं ९ भेद्यभेद
क १० ओजस्वि ११ सालंकारं १२ सकौतुकं १३ १० प्रश्नोत्तर १४ समप्रष्टप्रश्नं १५ भग्नो
त्तरं तथा १६ आदिमध्योत्तराविद १७ १८ अंत्योत्तरमत:परं १९ परं ११ कथितापह्नुतं चैव १४
विषमं २१ वृत्तनामकं २२ नामाख्यातं च २३ तार्किकं च २४ सौत्रं २५ शाब्दीयधातुजे २६ १२
वर्णवाक्योत्तरे तद्वत् श्लोकोत्तरमत:परं खंडयादोत्तरे चक्रं पद्मं २७ काकपदं तथा २८
१२ गोमूत्री २९ सर्वतोभद्रं ३० गतप्रत्यागतं वहु: ३१ वर्द्धमानाक्षरं तद्वत् ३२ हायमा
नाक्षरं तथा ४० १४ शृंखलानाग धा पाशं च ४२ चित्रसंस्कृत ४३ मेव च ४४ प्रहेलिकां
तथा ४५ हृद्यं कालसारादिवर्णनं ४६ १५ अजमारादिकं गूढं ४७ पदपादार्थगूढकं ५
स्तुतिनिंदा ५१ तथाप्यर्थं ५२ सहायपह्नुति ५३ विंदुमतं ५४ १६ क्रियाकारकसंबंधगुप्तान्यां ५०

२ मेत्विनस्यव गुञ्जं ५८ नयासमासस्यलिंगस्य ९० वचनस्यव ९१ ॥ मात्राविंदुविसर्गाणं ९४
च्युनदानावरस्यव ९५ स्थानव्यंजनयोश्चापि ९७ चुनदन्नादारं तथा ९८ इसदृशः एवं
२ पदविभागेन केवलेनैव षड्वेत् विरुद्धसंसमं लयन समुदायेन एवच्यते १९ पूजा
यां किं परं प्रोक्तं मल्लनेको विभर्तुरः कथापृथनयाख्याताः प्रलेवासरविहिषः २०
स्तनभीरः कोऽस्य गाढस्यमोहायकाप्रियास्वरविहिषः परं प्रसूविनकौ किं कोदंतनकुट
भूषणं २१ रामानुरागः अपि से विनाहि जिह्वैः कदापि केयानि न विकारं विष्टिय
मानननवः स्वगुणैरपि कं विराजते २२ ॥ मलयनरवः षनिष्टनेकोकिलनिस्वनम
स्वरिनसदकारकाननः प्रसूतां कोऽप्यदयेहरानितं रामभक्त काय्यं कारकं केलिः २३ मधु
समयः व्यस्तं समस्तमथवासमासपदभंगतः हिः एवं यज्ञदेवस्याद् हिर्ध्वस्तं हिः सम
स्तके २४ वर्षासकाभवति निर्मध्यकोऽहगज्ञप्रोषविभर्तिवसुधासाहित्नेकयकः श्याम
त्रयस्वपरणिापस्याज्ञमुद्रीं कोऽन्विष्यभस्मनिचिताग्नि ॥ नाश्रयः स्यात् २५ कालिकाया
लिकमठः कीदृशां वदमरुस्थलंमतं ॥ हारिकुत्रमतिभूषणं भवेत् वृत्तिकोनसुभटः

२

सकार्मकः कीदृशो भवति विहिंषा कुले १९ ख्वारिनो रणे पतिश्चेहसविषमुदमवाच्य:
कथंवद ज्येष्ठमासि गताषेषां कीदृशः पल्लवलाभुवः २० विवरालीनकलीरा: विम्बंभ
राघ्रलंबम्रश्री हिमानुषसंयता: कणंवा व्याभवं त्विमां हिमांने विकसंतिका: २८ कुवलय
वनराजयः एवं पदविभागेन समुदायेन यद्भवेत् विरुध्यं तत्समसंलं न दृश्य भयार्थंप्र
दर्शकं २९ काप्रियेण रहिता गतामुने र्थाम्विकेन ननयेन निंदिता कीदृशोनपुरुषेनया
त्तिणांबंधने समभिलक्ष्यते सदा ३० पाकं तनाभरतेन कीदृशां हृदयहारिकूजितकः स
त्वायषा सिभुपनेभनः कमलवासिवियनेभयाकुलः कीदृशाश्चन भवेन्निशाकरः कले
कविरहितः हिव्यस्तमेवसन्त्वेहसमुदायेन यद्भवेत् विधाभिन्नं नदेवोक्तं द्विव्यस्तकस्
मस्तकं ३२ कोशांकरस्य वलयाव यथोयरःकः कीदृक्कारस्य नियनं च यामेतिभूपः संवो
धयोरगपतिं द्विजनीचकीदृग्गुरुर्योधनो न हि भवेत्तवद कीदृशाश्च ३३ महीनादतनयः
को मोहाय युरीश्वरस्य विदितः संबाधनीयो गुरुः को याज्यां विरलः कलौ न वचनः किंवनूनं
कीदृग्द्विजः का लेखावचनं भवेदनिशायज्ञः स्वायकीदृक्कावृत्तः को विद्याधिपयतिम्मनोभ
वसमो मूर्त्तो पुमान् कीदृशाः ३४ रात्नीवसन्निभवदनः छि: समस्तं यदाप्टहं व्यस्तमेकं पुनर्भ

२ वेन नरेन्द्रैः समस्तकश्मलं कथितं पुण्यपंडितैः ३४ कीदृशः सकलजनो भवेत्स्वरात्तः कः का
3 लोविदितइहायकारहेतुः कः पेयानरूमुदवनस्य को निहंति भ्रान्त्यंवदशिरस्तानितस्तया
कः ३५ विहरविरहितः संग्रामेस्कारदसिनाहतास्तयाकेकेऽः खवनतिरयेनरसाऊसुः क
स्मिन्नदभवतिकदापिनैवलोमः ख्यातः केजगतिमहालघुनभातः ३६ नरस्कारेणवः पके
सुनापदंयत्रभिन्नार्थप्रतिपादकं प्रभेदैहिः समस्तस्यतमेकात्तायकं विदुः ३७ कीदृशीनि
रयभूरनेकधासेव्यते परमपापकर्मभिः येनराजसमपिशापवसेविता कीदृशी च पापिलकानन
स्थली ३९ नरकपालरक्षिता केसरङ्गमनलेषुनिश्चलः कीदृशो भवति मन्नरूजनः नत्वतः
शिवमवेत्स्वलनाणैरत्नजनाः समिति कीदृशो भवन् दानवकुलभ्रमरहितः पोत्त्वार्थलिं
गवचनैर्वृत्तैर्यंहासमस्तकैः विभक्त्यावप्रभिन्नंयत्रतत्त्वभिन्नकमुच्यते ४० निर्जितस
कलारातिः एकेतिकोनैकोमस्त्योभयमरक्षति मेघात्ययकनरुचिराशायाः किंनिसिर
त्नयकारितिनिशायाः विरनारानेन्नः विहगयतिः कंहतवानरिंकीदृग्भवतिपुरंजनम
हितं किं कठिनं विदितंवदधीमद्दपादः यमिरपि कीदृग्भयक्रान्त ४१ ब्रह्मिमकरमयः प्र
नकुलविपापिदैवनोविनयीस्यात्रमकीदृशो नृपः विरहितापपिजानकीवनेनिवंस २

नी मुरम्मादयौकृतः कृपालवर्द्धिनः कृसमेयुनदेत्यनाकृतोवदकस्मैस्त्वहृयंतिभोगिनः श्रुधि
गंम्पदनंरुरांगनाकृनयत्नंकृतनेसुशिरादितां ४४ सुरनरवे कामगुरारहरिरंवुधिमुधमग्नां
कीहकंशुनभवमिनिर्मलमानसांनांयामंत्रयस्ववनमालिशिखावलीढनस्त्रापिकादहृतिकमद
यंतिभंगान ४५ गन्धमकरन्दविदवः वसतिकुत्रमरोरुहसंनतिर्दिनकृतोनमुकेतिमिरच्छिदः
पवनभृतमपत्नरणोक्षकेशुरुषमाहृयकोजगनः स्रियः ४६ किरणोत्कराः कीहग्गटहृया
म्पगदंतेगेस्पकासाणमभसुरणेजनानां भूषानतेकंठकंथुनद्दष्टमुक्ताकलापैरितिवोनरं
किं ४७ हारावितावः कवयोवदअत्रकीहृशाः कठिनकिंविदितं समंततः श्रधुनानवैरिया
स्थितांहृदिनाथः प्रवलोविहायकाः ४८ गिरिसारमुखाः मेचानयेभवतिकिंसुभगावगाहृकावा
विडंबयंतिवाणमलवेषणाः दुर्वारवीर्यविभवस्वरणेभवेत्कः काः स्मरवक्रुसुभगास्मरणेष्वभा
भिः सरोजराजयः छत्रतिशिरोरुहोमधुमयनंमधुमयनसंशिरसितरुहचकः खनुचपल
नयाभुविविदितः काननुषाननयागविगदिताः केषावनौकाः नभवतिमलयस्पकीहृशी
भूः करहृत्कृचंनविभतिकंगलश्रीः भुवसीनिवहेष्वकालिनित्यंवलमयनेनविपुहायाथि
केषाः ५१ विपत्नगानां समयमिहवदतिकंनिधीयमयतिकान्त्वदवारिवाहृहंदं विनर
तिजगतांमनः सकीहृगुमदमतिमात्रमयसदानताग: ५२ अरविन्दवान् कीहृतसमितिव

ऌंनिहंनिशान्तं विलोकामनसिमुदं मदाननोति मदुकं मदकृदयिमत्वेनिगद्यते किंपंचवैः समसमपमानयवके
५ मु १२ अभिमानिस्त्र वनसमयेयांसि विभुस्मात्तत्वंकीदृक् त किंचनात्मनाति कस्मानगमनंमानसगमनं
यतिकीदृशादेसाः १४ समस्तकमनसः अर्थमात्रैकभेदेनभिन्नंवपुंतिकेवन सकुमारापियस्त
सुविदग्धैर्नेहैनयथा १५ यानन्दयतिकोमर्थे मज्जमानेवभूतले अवोधयतिपद्मानिनमासिवनि
हंतिकः १६ मित्रोदयः अटवीकीदृशीप्रायोऽर्थमामभवतिश्रिये श्रियसकीदृशीकांतातनोनिसर
तोत्सवं १७ मदेनवती भिन्नावववर्णपकर्त्तव्योपाहार्यौचस्मकोविदैः सिंगादिष्वयथाशक्तिभेदमा
हमनीषिणः इतिधर्मदासविरचितेविदग्धमुखमंडने प्रथमःपरिच्छेदः १ विशेषणं विशेष्येणय
त्रदृष्टंविधीयते भेदाभेदकमात्प्रस्तेवग्रंथसद्विशेषयथा १ कीदृक् किंस्यान्नमत्यानांदिने सवक्षावि
हारिणं गुणोऽपरेषामनत्यर्थमोदनीकीदृशाः समान् २ विमत्सरः अगस्त्येनयपोराशीः कियत्
किंपीनमुष्टितं नृपावैरिकुलंवीरसमरेकीदृशंकृतं ३ सकेतकं दीर्घदृष्टेनयत्स्पृष्टंउन्नरं कियदस
रं नदोजस्वीतिविख्यातमूर्जितं वापिकेचन ४ कामिन्यास्तनभारमपारगनेलीलचरचत्तुषः कं
दर्पैकविलासनिलयवसतेः कीदृक्प्रमांवलभः हेताकष्टकृपाणपाटितगजानीकान्कृतस्तेर
णः स्तासायासविशुष्ककंदकुहरानिर्यातिजीवाधिनः ५ समरतः हेरत्नाणानिरसोवरास्तवपुषाका
मुजहारांत्रुधेः काद्रूयंवनिहंतिकोमभुवभूवैदव्यदीहानुगः सकेंदनवमालकीकवलनैःपमा

पंपासरोमज्जनैकेवंगाहविवनेवसंत्यमिमतक्रीडाभिरामस्थिते ऊर्जराः ८ उपमानायलेकारोवज्रधायारी
कौतितः यत्रेनकण्ठेनेमासंसमालंकारंमज्यते ७ कल्याणवाक्तमिवकिंपदमग्रकंतनसद्भूयमेस्त
मिवकः परितोषकारी कः सर्वदाहृग्यानिलमिवानिपात्रभट्टणाश्रितः कण्ठयपालितसर्वभूतः ८ सं
करः स्वर्यस्याकांनिमिषंकंनरहल्स्मिही कासत्कवेः सकलवारिधिचंद्ररेषापार्थस्वकीदृगपिदावहना
शानेभूतकामालतीजसमदामहरसप्तहैं ९ भागीरथीनवद्दत्तेनयत्स्देवभूतालस्मजरं सको
तकमितीकृतितक्रिदस्त्रदिंदयथा १० कोपियाः कोपियाः स्त्रीणां कोप्रियो नक्रमाहृय न्तत्पभूकीदृ
शीरम्यानदीकीदृगञ्चनागोमे ११ अगाधवारिपूरजनितनंगा कजाविमलाकीदृग्योषित्कः
प्रयासाने यसेवाः कीदृशास्वामीकोनिहंतिनिपानतमः ऊप्तदवनवान्येवोदयः प्रष्मवर्णेघनेन
लंपचस्याडजरंवं यक्तोनुरसमनसाः नदाहृष्ट्यनायथा १२ कंदर्पमदजनकंप्राहुः कावत्तदीवि
पिनाष्कनमेद इत्यादिप्रश्नेषुसंयकूतनउत्तरमाशुविचिंत्य १४ यस्मिकल्पितिकष्टविप्रहीनाविक
शालेनल्कनरदः इत्यादिप्रश्नेषुक्रमय हृदिनउत्तरंउत्तमप्तकृष्याः १५ यस्मिन्नुत्तरमर्थाध्यंप्रश्नसंस्थेवष
क्यते एषप्रश्ननरिक्तिप्रश्नोत्तरविदोयथा १६ लक्ष्मणेत्सर्वास्थरप्रश्नः स्यात्तकीदृशाः ग्रीष्मेहि
रक्षेदायवनालीकीदृशीयथा हिना १७ कासारमहिना वादयजतियत्रउत्तरमपनत्रकीदृशाः
प्रमः कथयन्तरितंकेसः मोकायावाहनोपायः १८ कथयामकपित्वादिभक्तायश्रोतंभवेत भ

न्कोनरंतदिक्षुतिकाकमात्रेणगोस्थितं १९ भवनत्रवातस्वकंकस्याभ्यंतरमृगोयमतिशिशिरं काम्या
५ स्वरसमग्रस्वमिवसराकः कथयसमासः २० वीरे [illegible] मकृपिवशिहिसंतानिरुपकामदयशुयिनीभवति
5 नभवसिप्राप्यितनूतलदेकारान्ततिदेवेश्वरताया २१ यस्यहृहस्यवाकोस्यादाहिमयध्यानसंस्थितेउत्र
रंतनुदोषाक्रामास्तिमध्यानहृवेके २२ श्रमस्हितः कीदृशोभवतिनरोविकसमनःसदापद्मः नेोतिष
कः कीदृशः पापोभविहस्य मेलोके २३ प्रभवः कोगंणायांनगभ्य[illegible] रतिसमभगम्यंगधाः केसिंध
नेसेवकस्यैरत्यर्थमपरोते २४ यय[illegible]शिनोहिमरस्मिवनितावदनस्य २५ कीदृपाःसदृशाः नीला
दिकोपलंभः स्मरतिप्रत्यवनः कस्य २५ गैरिकमनः शिलादिधातोरेणाप्यपनेकोनगमः यः खलुन
चलतिप्रकृषःस्थानाङ्गकः सकीदृशः २६ क [illegible]सिंवसंत्रैषदमीनयाणाविकल्पकिंवापरं[illegible]ति किं
करुनेविवस्थान विपुलतावलयथारूपस्थिकांगनानामपुहन्नेकोभ[illegible]कः खलवामिवाहः २७ घहः
पभूगतऽतिषद्वराभियायोकेहगाभवतिवदतिवेद विदोविविंत्य कीदृगवहरस्यामिमतेविदितानि
योगःपापः पुमानभवतिनालिकवर्गमध्यः २८ यदांमनादिसंवंधातपुण्यवाकेभ्यसिंस्थितं कथिता
पकृतेनस्मालदसतेयत्रनोत्रं २९ एषांसंवोधनंकीदृककविनापरिकीर्तितं केनेदंमोहितंविश्वमा
यःकेनाप्यतेयप्तः ३० कस्मैरोरुपगमः कामलेकः कथयविश्वनितावालः केस्तृष्यतिकमडाव
रीयवलेकतोभरः ३१ यत्रभगस्यवैषसंविषमंतत्रिगयते हल्लवामोनंरप्रश्नेयत्रनहृत्रनामकं

च१ कीदृक्कवनंस्यान्नभयायदृष्टेयत्तन्नरंनस्यचकीदृशास्य वाच्यंभवेदीदृशम् ज्ञानमंत्रकंवाप्यशोते
गविकोर्चनीयः १३ अयपवमदिमः प्रायःकाप्यमम्नंत्यतिनराःसर्वत्रकीदृशाः पानाद्स्यषिद्वेषायं
नोवावीस्याश्चकीदृशाः १४ सावधानाः गतलेशायामाविमलमनसःकुत्रमुनय तपस्यतिस्वच्छाः
तरिपुरिपोःकाचदयिता कविप्रयःकिंस्यान्नवलवयुतैरष्टगुरुभिः तुधाहृन्नवर्णैस्फुटयतिन
वंयंकथयन १५ शिखरिणी उरसिमिरभिदाकागाढमालिंगितास्ति सरसिजमकरन्दैर्नंदितानंद
नेका गिरिसमलचवर्णैर्गर्णावाख्यानसंख्ये गुरुभिरपिकृतानाकाव्यदसाहन्निरगा १६ मालिनी।
एकमेवोत्तरंयत्रसलिङ्गमादद्वियाभवेत् सलिङ्गनयभेदेननामाख्यानतदुच्यते १७ समरशि
रसिसैन्यंकीदृशंशत्रुनिवारं विगतचननिर्षीथेकीदृशोऽभ्निशोभा किमपिविधिवशेनप्राप्यते
गणाभिमाने जगदखिलमनिंद्यंजनैः किंकरोति १८ अभिभवतिपदमनंतरवाचिकिंमिष्यते
कपियतिर्विजयीनत्रकीदृशाः परगुणांभेदतगतमत्सराः कुहतकिंसततंभुविसज्जनाः अवसरा
मः वदतिरामममश्यनवस्मनोवसतिकुत्रसदातसमानसः अपिवशाकसहेननतिरस्कृतोरविमुतः
किमसौविदधेतयाअननमरदे भवतिगमनयोग्याकीदृशीभूरथानां किमतिमधुरमन्नंभोज
नानेवदेशा प्रियतमवदनीयामत्रणेकिंपदस्यात् कुमतिकनविवादावक्रिरेकिंसदर्थैः ॥
तमादधिरे वदनानन्तमवचनं धनिकस्यैतच्छनेचकीदृशाः नवमहृदोगुणानिवहैरिपुनिव

देकिंन कर्त्तारि: ४२ सवमंतार: कीदृगतो यंऽस्तं स्मान्निविधै: कामजासिं खड्गमामं त्रयस्व दृष्टाहमंह
९ रतोमात्र विहा: किं कर्त्तास्मि पानस्वात्रयासं ४३ अनुमानासे कामकास्म कयानीवा: मर्वः कास्मिन्प्र
6 मोदते श्रथिन: प्राप्य पुण्याद्दकरिष्य धेवस्तुतिकिं ४४ दास्यामहे कोऽजं: विासर्वकार्यैप्रु किंम्भ्रणार्थो
स्वावकं योयत्र विरतान्नितानन: किंसकरिष्यति ४५ मयाप्यनिविघनइति समानार्थ: क: शाहुः कि
म विरयतिमुद्दा किं कथम पियदि कोप: सान्नेहजनन: किंकरोनवद ४ मत्पजनम्भेवान्ययेभवति का
तु भगावगाहाहन्नेवसन तिलकं कियदत्ताण भोभोकाद्दंपग्रतथा विभ्रवीनेच वित्तेवध: सवृद्ध
न क्षियनां किमेतन ४७ नदीयना कोमायतिमकुंदैस्तनयं कमस्तनननकराजस्तना कथयक्षे
बलस्तं पकं किमवीकस्तमपि ४८ मलीलवं ह्क्तात्रिस्तंवः कोस्यांसमभूवनवत्त्वकनप
दनय: वद्भमयदेशांज्जिगमिष्ठरेकः कौवायतेसकथ्य ४९ मानवनगा: किमकरवम हहरिमहीद्रं
सभुज वैलनगवोहितं विभ्रस्त्रिपनमवदनेनपीयते क: परणनविंबफलोपमाप्रियाया: ५०
अधर: परिहरतिभयान्नवाहित: कं कमथकदापि न विंदनेहभीत: कथय किमरोरिमांयतिश्री
न्यतिगुणैन्दयसंदरानमेक: ५१ समरं नयं कीदृकसेनाभवति रणेऽजवींराविर: स्हयति कैस्मलक्ष्मीमि
च्छन्न कासंवृद्धिर्भवति भव: सयामे किं ऊर्वीधंतुमज्जनाधारव्यानं ५२ परजयमहि किं सारातेवद्दग
मनं केन स्यान्क स्मिन्हिमुविलभ्रेनस्वदपथ: किंसर्वैषांप्रभकरमप्तुधीरा: किंजयात्तंसजनस्याकं ९

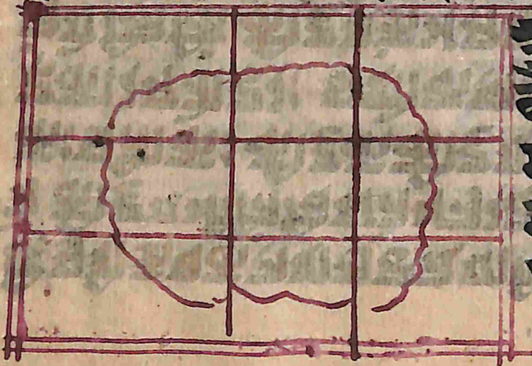
५३ वांछलोंद्यो भवेत्कीदृक् कथं नयेभ्यंगसंहृते: यद्यवश्यं नराणां किं मकरिष्यमदं पदं ५४ समयास्य:
काले देशाय यथा युक्तंनव: कथं त्रुयेमिका भक्तावंमावसुप्येनां ब्रांकिमस्त्रेव्यायास्यतां ५५ सहस्रसतां
तेपं नर्कं हृष्णानां कौसौ चस्त्रद्योतत्रं रत्नथा धाराहीयं याहृसंज्ञाभि: शास्त्रजनेयास्तु सततया ५६ हिमानी
स्पर्गितोस्यानां किं दृशोयायाभास्करौ क: द्रव्य: क: प्रमाणेभ्यो न प्रमाकरमतं: ५७ प्रभावे:
के प्रवीण: कुतो हीनं जीर्णं वासो शुमांवका: निराकरिष्यवौवाक्ययोगाचाराश्च कीदृशा: ५८ विता
नवादिन: कोन याति जगद्द्योषं कथमपि विभराव्ययवकिं विल: नीच: कुत्र सर्वेगो। पाणिजि
त्स्वंच कीदृशो ५९ यमोगदने किंस्याद्विशोधनिष्टकानाख्यावदनप्रुणिभवति वीच: केन स
गर्व: स्त्रव्रंचान्तस्य कीदृशो ६० विशेषणमेकार्थे न सो वजाति: नस्या च मे ब्रल: कस्य सु ग्निंगं न किम
च्याते लादेशानां नवानां वा ग्लिंगा किं नामक कथ्यते ६१ परस्मैपदं सततं ज्ञाय नेकस्मै नो वाभुविक्ति
मत्वमं कर्त्रेधपितृचारीनां यावत्तां किं पदं भवेत् ६२ आत्मनेपदं किमव्ययन याख्यानं कस्य लोपो
विधीयते अनयाद्वृ विदोतानां समाहार: कउच्यते ६३ स्वरित: जलदानये भवत्ति क: समद: सुभंग
च किं कमधरमस्तुभित् कदुनै तमिथ्यितो गुरो नियतं निहति किं विगुणं समूदिते: ६४ स्यासेरागं
कीदृग्यानहीयवृनै: पितास्या हृष्ट: एकत्याभजेनेमृगा: किं देवामावयकिंगनेशाय शासौ तो
क: कथं यान्तो विवाहविविक्ता: ६५ विभाकरभवनं वर्णपदवोत्तरं यत्रनदृर्णोत्तरमच्यते वाक्यपत्रोत

रंपद्मवाचकोमनस्मितिस्मरनं ९९ कौवात्रभुविख्यातोशोकंवदतिकिंपदं कोभीहोत्रदरिद्रस्यसेव्यंते
केवमित्रभिः वीरास्ता किंमृत्यंतियाणोबालाः कीदृशीदशिवल्लभा इन्द्रायाकिंपदंकोग्निः कः
कुलेनहतोरिपुः ९९ केनासुरः दुर्योहरिः किंसुविकीदृगाधेष्टकान्यकः किंकुरुतेसशोकः श्लो
कंविधायापिकिमस्तुदाः कविर्ननोभूसमयैतिभयः ९९ अगमकमकरोदिति लक्ष्मीधरः इन्द्र
तिकीदृशाः स्यानूनःपाःसपत्नैरातिरुतिवासः श्रीकारिद्धहिनरेणमभ्यकपित्तनमारोपयितस्व
कीयं ७ समनजितनयः इतिप्रथमेरासविरचितेषिदग्धमुखमंडने द्वितीयः परिच्छेदः २ श्लोक
पदबोत्तरंपद्मश्लोकोत्तरंतदुच्यते एकोत्तरंतद्वयेनपाबाभ्यादेशोत्तरंमतं १ कंदेवंकेत्र्यंयतिस्फुटहवि
निधिः किंकीदृशीन्दुः खिनीस्त्री कीदृगचक्रंसदालेकंचनचविजयः प्रावृषः कीदृशांवकामा
तुः प्रेमनयेगणंकथयसकृतिनः कीदृशास्तुः पुमांसः कंयत्नेकंवदंतेगगनतलमलंप्रेक्षणी
यजनानांरमस्तः कीदृककचालिस्फुटनवकुसुमामोदमासाद्यकाले किंसंचंमत्रुवाहाभवद
तिनिवदेसंवरः किंभवस्त्र किंनेत्रप्राहतिस्मादतिघायलघवः केवकोश्चहिभेदः प्रायेणप्रादृषे
एपुःप्रियतनमदिवसाः कीदृशाः कीदृशास्तुः २ अंजनामममहावारिवाहोवतिचितावशाः कदंबकं
दलीकंदरजःपद्मलवायवः ४ कुर्याद्गवेणयंतेकमथिनिषिषिमरः कीदृशांकालिवक्के वनानिं
घः कयासात्परिषदिनियतंमंररसंवादनंकिं सत्त्वाकिमस्तरीसुगणानन्दगोपालयेस्त कः प्राप्नेया

द्विपुत्रीकृचकलशासठत पाणिरेणांकमौलिः ५ कीदृक्कस्येदृवंधुः सदृक्तनमपरराद्ग्रेयेसेकाग्रुगां
ने कीदृग्भीतिविघ्यनेधनुरवनिर्दृक्कोविदामग्रयस्व देन्यः कमदृिषाकः कप्रशविनिद्देनागहृदः
कः प्रतीकः कीदृक्कीदृग्गवंसंतः श्रियनमभवतः श्रीतयेनिनुमस्तु ८ कोकिलालापवाचालस
दृकारमनोहरः अशोकस्तवकालीनामन्नारिमधुरस्वरः ७ वाचक्रोदृशिगणधनेकृपनदीः कीदृगभ
ंगेस्ति किं कीदृगंकेभमस्तमद्वस्पनुठंरकीदृग्प्रियायास्वबंधः श्लोकः कीदृगभीप्सितः सदृक्तिना
कीदृगनभोनिर्मलं होलिमाह्वयसर्वगंकिमदिंतरात्रौसरः कीदृशा ० अमृदवनुयमागंरजिता
भोविहितगमागमकोकमदृरेखं मेरुः एकृतिकिंमरारिशायनंकादंतिवृंपेन्दृणा कीदृगवीर
जनस्व्रकोतिगदृनः संवोधयावंचितंकाथाबीजगनोहदृस्यतिवधूः कीदृक्ककविःकाहृनः के
षेः किंभवताहृतंरिपुकुलं कीदृग्रसतरोवासरे ९ विकचवारिजराजिसमद्भवोच्छलितभूरिपराग
विराजितं विभतिवदनेनकिंकरदृसत्वपीठकं कलभवतिकीदृशांगलितयौवनयोषितां वभा
रदृरिंरुपेदृपरिकांचकेनसूतो दृनः कथयकस्यानगपतेर्भयं कीदृशानः ० विषमपारति
कुंवगताहितः दृरिवर्हति कांतवाल्परिपुकागतां कंचकाम चेयंति रोगवान् यनवतीमुरी कीदृ
शा दृरिः कमपरबलिप्रभृतयोयराकिंव्यधुः कयासदृशिकस्त्रयाध्रुपजितोंभोनिधिः कीदृशः ॥
कैभीरमीनमकरागमतुंगवारि वनार्यरागिणपादाभ्यांनेमिपादृहयेनच त्रिविनादृतिगणवर्नेच

८

अवश्यमवेहिमे ११ कं वोरस्य छिनत्ति निति तिप तिरनयः किं पचं वक्ति नित्यं लोणि संबोधनं किंव
दति कमलभूः काम्बविश्वं विभर्ति चक्रस्य मत्र्यं लोकं कथमपि स्तजनः किं नु कर्यादनार्थ कीदृ
क् मोक्षः पुरस्तान् पय्यसि वद कृतो भीनयाक्षि विभेति १२ किं सकृच्छ्रा वदं स्मा हृदे तिष्ठ षगतिः को
भुमालीय विज्ञः को स्मिं काह्मी वनंकाविरचयति कविः वह्नि संबोधनं किं नाकांदंति स्त्रियः क
तन्त्र स्वपित्रियोः कीदृशीकच्छ सकः सम्यकशीति नडगः प्रियतम ननुते कीदृशाः कीदृशाले।
१४ कं रंकः को ककारकल हंसकं विजः सरोज कोमलो मारनीरसं स्तन्क माहतः १५ वर्णदृयह
ये कैक दलभूनदलाष्टकं सर्वैन राय वर्णेन पथ्यंस्यात् कनकार्णिकं १६ पुण्यात्मा वद कीदृशाः
सरस्तिजैः को मोदिता कीदृशा नवैरीगलवल्लभः कलमभ कीदृग्नव स्पाकेजिताः बह्वालि
सलिला घायाकथमहो कीदृक् काश्चादेयवाक्स्याहाः नस्करादिक भयंदत्ते भवेन्नायसः १७

अप्पत्रं वद कीदृशां निगदितो मन्त्रः प्रमान् कीदृशाः कस्माद्विभेति
कैशिकाभविहीनः कीदृग्नयानस्कः हस्तीस्यान्न कीदृशेण वृन्द
मदः शोच्योरणः कीदृशाः कीदृक्तः पुरुषापराधृतिहृतः कीदृग्भवे
द्वालक्षिः १८ अलयं अपपर्यन् अरयः अरवेश्वबंधः अरुलः अग
र्घः अहीनः काकेश्व वपदअत्रस्त्वपन्नकाकपदं मतं निर्योनमेयाय

रेखाभिगो स्त्रीहितपदे भवेत् १९ जनः कः स्यात् कीदृक् कथय यविष्ठवैद्यस्फटमिदं रियोः कः की
दृक्षो भवति वपागः कस्य कलभः प्रवीणः संबोध्यः स भगवदकौरत्नवचनो स्वरूपेण निख्यातिं
जगति महतीकारागतवती २० नागदवनः नागतनयः नागरमणीकामाङ्क्ष्रंगुवती समंगलव
तीकीदृग् ग्रहाणां गतिः संबोध्याव रमत्स्यवंयनपरः कीदृग्भवेत्स्या
मरः कीदृग्वाल्मिक वेषमकोलनमबोधन्ने स्त्रैरैहत्यने गीः कीदृग्
नकदापि षांखमहिते वाक्केनिकं योषितः २१ कीदृ
क्पां यक्रुलं नमोहरन्तिका किंचक्र संबोधने रम्पा
चंपकपणाविनः कथय का कस्मात् दन्ये भवेत्
किंविभ्रंवलवैरिणां स्त्ररिपोः काह्वापमषणाने ल्लिकाः स्याकीदृक् पुनर्वर्नते २२ अनरामस्य
भाचार वलिष्ठलविनोदिता भुजंगमुनिभास्तारकलिकालजनो चिता २३ वर्णैने केन वृह्वा
भांसत वैवास्तं वदिगानैरुनैरैसर्वतो भद्रं ज्जकरंतदिदंयथा २४ कुस्त्यागे धातुकृत्कालवरिपुए
दिकाभूषणकेसलनानां कोऽजः खीकस्य शाखेवदति वदस्युचं कौरिष्टप्राख्यातवीर्यो ष्टंगारीकीदृ
गः कारणविरसिभयाङ्ग मा प्रीतिसेना कोदानार्था

भिथायी शिरसि शिरसि को गुरुध्वनः संप्रहृत्य २५ कीदृक नो यार्थिनो स्त्री भवति मध्यकरः प्रायशः को गुरावे कस्मिन् सं
९ दायेने सौनियतमुरुपतिः श्रेयसी का मुरारेर्विख्यातौ वा हतौ को गुर्वहिणमुरभिदोः कीदृग्गावेरूकसौ कीदृक नैवाचिराभा
समितिगतभयाः के गतौ कस्य यानः वीराहा २६ प्रतिलोमानुलोमाभ्यां मुक्तेरणगतागते मध्यपमविलो
पेन नत्वानेकप्रकारके २७ वद वल्लभ सर्वत्र साधु भवति कीदृशः गोविन्दे तानसि दिने नंदवेश्मनिका।
भवेत् दीरनदी खलादत्वेषकाग्रालो लेखकैः समसि मल्लिका यनाधकारेनिः शोके मोदते केन बंधुकौ २८ नालिकेरजा
श्च स्वरसरवनरेंद्रैः कथ्यते का शिरोभिः स्तनुरपि शुविवस्ते कोतिविस्तारमेति वदति कुमलयोनिः सेव्यते केन पुष्पो मध्य
रमसूणमध्ये का भवेद्रुत्पलस्य ३० मालिका कालिमा कालिनानालिका द्विमात्रावर्णकुटिलो ज्वलशुभे
भवेद्दाद्दप्रवरस्य कीदृशं विरायवर्णपदमध्यसंस्थितं न किं करोत्यवजिनः करोति किं ३१ हे शुभे वसंत
मासाद्यवने पु कीदृशा पिकेनराजंति रसालभूरुहाः निरस्यवर्णद्वयमत्र मध्यमं भवेद्धि या कोरस्य तमा।
तिथिश्च ३२ कांतगिरा श्राद्धो मध्येतश्याभाते वर्द्धनेवर्णमातयः एकद्वित्र्याहतयोयत्र वर्द्धमानादयं दितन ३३ किमनं
ततयाख्याते पादेनवर्णमाहृत्य जनानां लोचनानंदकेन स्यादिति चतानमेय ३४ खेजनाः उरः स्थलं को च विनायथोधरं वि
भर्ति सेवो यथ माहृताशनं वदति किं पतनं न संभवनमाः फलं च किंशोरवक्षकुचोपमं ३५ नागरेरा प्रायेण नीचता कस्य
कः करोनीदृग्गर्विता श्राद्धोवर्णद्वयदत्वा हृद्धिके वनवासिनः ३६ सानुजः कानने गत्वानेकधयानतयानकः मध्ये
वर्णत्रयं दत्वा रावणः कीदृशो वद ३७ रात्रे सान्त्वमः येन विद्यागिनी गाढ स्थलपाटुपत्नानिका वदवर्णौ विधायांते सी
ताहृशाभवेत् कया ३८ नव लीलया विल्सोः कावल्लभा देवी लोकत्रयपावनी वर्णमाद्यंतयोर्हित्वा कः षष्ठस्त्वयावाच
कः ३९ समानः श्रायतेतद्यतोताद्दा हीयंनेवर्णसंजातयः एकद्वित्र्याहतयोयत्र हीयमानादयं हितन ४० वसंतमामाद्य

विकाशिराजते वनेषु किं वसभसुष्प्यमुच्यते । विहंगमं के च वद विस्फुरालवं वदंति किं पंकजसंभवं विदुः ४१ विसुकं समुद्यते कुत्र वनयातिपां
शुला समुद्यते कुत्र भयं भवेत्प्रलाम समुद्यते कुत्र तवापयात्यविः प्रहीणसेवायनवाचि किं पदं ४२ हिमकरे नयविनोत्यंत महामुखाश।
या वनेषु कस्मे स्म हृयंति सत्तमाः श्रुहाद्य वर्णोद्धृत यंतिरस्यभोः सदास्थितं कुत्र च सत्वमुच्यतां ४३ तपसे शुरुषुः कीदृशो वेति प्रायेण सक
लाः कलाः मध्यवर्णाहृयंति का वृश्चिकः स्यात्सुरालयः ४४ नागाचिकः यतमानेनकः स्वी हेतोः समस्याविधीयते विहाय्यायंतजोवसौ
गोत्वं कुत्र स्थितं वद ४५ यागविधिः श्रेयो स्याद्भवति मा एकोतवितयायवा पृच्छलाधेयस्मिक्को प्रधिमाचाग्रपाशाकः ४६ पवित्रमतिन्।
मिकृत् किमिह किं भटाम ग्रणे ब्रवीति यस्पीपस्यकिमजीणिसेवायनं हीर्वदतिकोतिनो मदनवैरिणा सगुणो नमोतिनत ॥ शीघ्रविद्कुल
नाइवाइवरं ४७ पयोधरसमयः भवति नयिषीकाजेसेमाहूयाथरभूयणाम् वदंति किमहिः श्रुत्यकोदृक कुत्र समसमुद्भवम् महतिसमरे।
वैरीवीरत्वयावदा किं कृतः कमलमुकुले भृंगः कीदृक् पिबन् मधुराजेन ४८ प्रणागरेभिः श्राद्धा वा किं भवति विगतोः कस्यचित्तत्सविताः
प्रायः कार्यं किमपि न कलौ कुर्वते के परेषां शंसंति चेदेवदति वदका ग्रह्णति म्लान वदः कोनेद्दमाजवतिमम सभे करस्मात्मोति लोकः ४९
नीपराकोसेण कामश्रुतिर्भवति भवतः स्मरज्ञामि समाक् प्रातः कीदृग्भवति विपिने संप्रबुद्धैर्विहंगैः लोकः कस्मिन्प्रश्रययति मृदङ्कानदी।
याजयित्री प्रयोलोके भवति दिस्त विजंतनाकोदृशोन ५० वीराश्च से विना गोष्ठी विद्वज्जन वत्सापि शोच्यचोद्याः कीदृग्भवेत्तवशीशरश्मिषु का
सदास्ति दुर्वारवर्ण इति नाम शरणायकापि कीदृशाकादिसहरणागुचमरगदेन ५१ नारकविरहिता कीदृक् रूपैरेतपाहितो भवतिदितीशः ह
लटिन्न स्वश्रद्धा किं विधिते पवित्रं विशिष्टचपाणि वरणो जनको यदीयः कीदृक् रूपैरेवपिहिताः सगुमानजनः स्यान् ५२ वंगतनयः भाष्याभि
स्थितिते यत्र स्यात् संकृत प्राकृतादिभिः सेतस्थ्रेवंन दिक्षीन संस्कृतं नैकभाषया ५३ किं न स्यात्कीदृक्षं महतोपिहिता दृश्यासजलराशेः हि
णमाणीकिरणाणसकं पट्टिबुधे दृश्य किं गोमे ५४ कमलवण मत्स्यादिनमत्तुकीदृक् दृष्टान्ति रोगीति मास किं भाति कोलोवदतिमृ
गः खेगमश्रेक विमावमाणा ५५ श्रविसामभामिसेण प्रायोविष्यतिकीदृग्वाद शिगजारंसमशेलागजाः दृष्टासंप्रतिकीदृशानृपतिना।

भानत्ववीगजने प्राणशाहृस्थिकीदृदशीमिविवेदेपन्नेचकः केजले सजन्ने वलिपवृणउवयदिणोजेदंसणोकेविलं ५८ सर मासदवनाविदवो
१० हिरं वत्तंकाटणमगादत्तभवंकिवहूतिविहांसः थतिलत्तुवाचियदंकिंकेविसत्तयणेसहेउजाग ५७ विसुतमण किं
सवमाहुः भायः केणविकारचकाहरदेयिज्जा कणमाभाकमित्तिणिकोलवदिवीलपुरिसाण ५८ थामलकमालभे
कसलवेरमुत्तत रतिविगणतः हृणतिमुकदहविणः यदिनवणादिवी समभासाहूरणोकेणउमसदर ५९ कतभयण
कायाकणाकिमकणासमरस्थपूवकाष्ठायतिशिनततेनोतपमानयात्रं पत्तंववेनमकणंसकवसरनो थवेहिकिंपर
सवेहितवगमंडु ६० कपिलपत्ते किंशीणयंमनलखःसेसंकीरकपलायते ममरानुथवेणिणेपराकिंसहसीरकेवि
संभाहि ६१ वालकाकानरके कोवसायःखजलयिसतोकंचदीहोदिसत्ते पाहूवुहः कमजयदसीवाहिंकेः को
किंयले थामंमोविःकथयविदिनकिंपदहेतवाचि जानवीपरमनुमहिला साविवोलेइकोमा ६२ अयेचमारेवा
दावरि कः थहः स्यामरुषः ववचनः कुरे सोकोसरारेः कामभायोदेविसहदरदवीवयः हलनीदहडीकुडोय
नमिनरडाकीसग्रसुारपात्येतेपुवतनासपुणावविहासतनरेकेसदेव ६३ नाहीकुमार कोतिवसेवसकदं सदर
भितिगहलाकजनमलाभि सहयुग्नसोनजोहु सिहिजमेणाकेविसोहाइ ६४ सभसंसवराहवणो कारसम
णपयाणेशलगणातवुणसलाहतिनुसस कइवडपडतिसदाहमासाकेविसासेति ६५ सरिसवहप्पायहपाकत्तं
पाणिगाहणतित्रंसतुसोहर कहिंसंडियवमाह सवडविहोयपरोपवलकहिंविरियडो ६६ समसंगणोहि
रसिग्रहकेणउवाडणाकिजइ नवरहिमाणगकेनउविनइ निमिडुलाउवमीकेणसाहिज्जइ पहुपहुमहभव
णेणिज्जइ ६७ नीससरामणा सयलोमरउव्वइ मेहोवितंमहासयलं केणइयामयलसग्गकोगजणोविसरपाया
जनैलहि ले ६८ वलाहकविलेणा पवलुवणाणे केविसोहइ पलणीमसालादेसम नरकसमलकयासाकेहिंपालेवोहि

प्राप्नुवंति ९९ नलकलंकेऽद्दि पीवेशज्ञाविकककनेरावंतिकस्तनोकेऽद्दि सद्वार्थ केशसमर्प्य।
तिनिर्दितंकलाशयपि १० मुदितपाखेऽद्दि पन्ननकिंफदयनोनियनेहताना प्रज्ञासर्वफद
निवंफलिस्तदनिस्स मोहनवोरनरलः खेसयाऽ पावामोऽहंयकारगहणं लपकिंलभंति ११
पिसमरणं जानीयाणुऽनिरेभिंभलिसाकिसबुद्धयश्च बोलेरमांवविजोति लसेसवपश्ज्ञा
णश्वीसभाणिज्ञश्सोविज्ञाणी १२ सभीह्ली पताववलाविस्मिमात्र प्रज्ञानोदर्शितंमया येन।
येनविमाधेति तद्दिदलनद्रुच्यतां १३ इतिधर्मदासविरचितेविदग्धमुखमंडनेतृतीयः परि
च्छेदः ३ यक्रीकृत्यकिमप्यर्थं स्वरूपार्थस्यदर्शनात् यत्रवस्तुनतावप्यैं कथ्यतेसाप्रहेलि
का १ साहित्यार्थीचशाब्दीचविख्यातापप्रशासते अर्थीस्याद्र्यंजितानात् शाब्दीशब्दविभं
गानः २ तरुणालिंगितः कंठे नितंबस्थलमाश्रितः गुरूणांसंनिधानेपि कःकूजतिमुहुर्मुहुः ३
पानीयकुंभः आपांडुपीनकठिनं वर्तुलंसमनोहरं कैराकृष्यतेगर्भं किंहृदेशपिसरोरुह
पक्वबिल्वफलं उर्वीरवीर्यसकाधिनार्यायाप्रथमा प्रयामासपन्नद्धदयेसपयोधराच तत्
पुनः प्रणतशत्रुसरोजसर्ये सैवाधवर्लसहितावदनामकास्यात् ५ शास्त्री सदारिमप्यापि

नोवैरिपुक्तानितांतरक्तापिपिकिस्वनितं यथोक्तवादिन्यऽपि नैवहूती कानाम कांतेतिनिवेदयथा
स ६ सारिका गीरमउडरगावहूगणवंनउभमवनिरंतरनिष्फलहूतउ तरनिज्ञयगाउफलपतत
स्तोपरिज्ञानश्पावकसोजिनस्य ७ गणहृतः च्युरिदरीउश्मयापियावी जीवंनेवरयरासाग्रहे
नोवी त्वापिश्रमरत्वाणिमुच्चयमवाप्य कलीनटनाणादननाश्नपल्ली ८ पासामापि कालस
रादिकंहत्य मजमासादिकृत्वके विदग्धादीविदग्धानां कुर्वतेदर्प्यशांतये ९ अनेनेत्वमालिम्पा
दयितस्य रणेसरागचरणायाः यावत्मतिः सतया नतलाणमवनाविनः कस्मात् १० रजस्वला
अवलोक्यस्तनोवधागुंजाफलविभूषणो निम्बस्यरो दितंलखना कुतोव्याधकुटंबिनी ॥ सास्र
ठे दरादियनूयमउलं पिण्डियसाद्दिमाहिंविवाहिणी साहिंयं नमिरो किंकोलिनरूवउ चलणाह
उवणो ११ पिच्छेनमसींभसको पिच्छय वज्जयारायंति मिच्छयरं दासियकयाश्रमीसेक्कत्तो दोजाउ
कुसमाउ १२ रविसुतनकृतनवोकामः श्रुतिविषयगणोवरो एवमात्मयथः नवकोपिरागजनाद॥ विलं
विरमव्याधसमककपाणिः १४ कुपेनस्तप्रेनयनानग्रयाता दग्धोन्मदादर्दुरदर्पकाले सन
सभास्वपिप्रियनोजना यामन्त्यतिभीमाः अनुजगोजभाजः १५ मारभूतं व्ययवासाः कयाविकः

कर्यादीनारिसंघणः कुकृत्यः पंचाशीताद्यासिशेमो कालायनवीक्षणः पंचः १६ वालाकीर्तिरर
उरिदोर्द्वेर्वोहरतात्महासरी दयितः वीडब्राङ्गयानौकावार्कोहाभोशमस्तनाः १७ दयावान्
प्रयतः स्पृष्टः प्रबुद्धः कमलेक्षणः पापहा त्रिभुवनेबुद्धः पायादुपायनः १८ नसज्जातिक्रोवि
हीषे प्रीणातिजगतोमनः ग्रन्थकः सपरश्रीमांश्चिरंजयतिसज्जनः १९ पादपूतं दृष्टामया
सविद्युदिरोद्घुरैत्वावानोघमो भद्रेकल्याणिनीभूयाः प्राचीपश्यातिनिर्मलां २० वस्तुपूर्वं दाद्
णपवणगविरमत्संमीलत्सलोयथावदपादि भावहानिवणसहीउणता पदकंदेविकोवेदिंदकेर
२१ अर्थयुक्तं स्तुतिमिदानदर्थत्वात् ह्यर्थमर्थदयोदयात् निन्हवानकथितस्यापि यात्सुखेलात
पन्नतिः २२ बहुदोषोगुणधर्मी गोहृतजनपीडकः करोतुविरंच्योलोकमस्तमाशमहोदयं २३
सततमहितजनवत्सलबहुभरिपापक्रियापरिभ्रष्टः इहकलिकालेकुपतिर्जगतस्तवपरमद्रः
स्विकरः २४ प्रमत्तवदनः श्रीमानयसलब्धमहोदयः करप्रचारस्तभगोराज्ञानंदयतिप्रजाः २ ५
विनायकाहितप्रीतिर्देवोगंगांवभारयः सर्वदेमाधवः सत्त्वामहादव्ययोविक्रमः २६ इतिद्य
र्थजातिः शीलकारंशिवयतिब्रणयन्त्यपंजनतोतिरोमांचे नागरिकः किमुमितिनोनदिदसः।

ण्विदैस्मनःपवनः २७ रुचिरस्वरवर्णपदारसभाववतीजगतांमनोहरतितत्किंतरुणीनहि २ वाणी
१२ कविमधुरशीलस्य २८ श्यामपङ्कजजातिः स्वेभुविंडुमुक्तेषु हलमोयदवोयनं नहिंडुमधुतिया
12 ह्णः केचिद्दिंडुमतीमिति २९ मानसीनाभसीत्यायाङ्गुहासेष्यासतोहिया वाहस्येनाप्रयोगास्ता
नैहन्मासंप्रवक्ष्ये ३० ठिर्व्ववववदाघंवं ठिहृवैवृवृव वीठठिवः वठवृवठठ ठिठुठाठु
ठवठीठठठोवठाहृवृः ३१ त्रिनयनचूडारत्नंमित्रंसिंधोःकुमुद्वतीदयितः। अयमुदयतिघुस्
णारुणरमणीवदनोपमश्चन्द्रः ३२ सविविधुमध्यगतंकिंनववयनंयौवनस्येवरम्योगःहृशनेवपा।
स्मरविलोकनाद्विस्मयंकुरुतः ३३ इतिबिंदुमतिः क्रियादिकांस्थितंयत्र परसंधानकौशलान्
स्फुटंनलक्ष्यतेतत्स्यान्नक्रियागुप्तादिकंयथा ३४ राजन्नवघ्ननमध्याम तिस्त्रिंशाकंधेडुर्न्नय श्राक
त्वंवसुधामेना विद्विषोचरणीवहन् ३५ पुंस्कोकिलकुलस्यैतेनितान्तमधुरारवैः ३६ सहकार
दुमारम्या वसंतेकामयिप्रिये ३७ नकरोतनामरोधंवदनंतवरुचानिहंसयंशशांकं रत्नयति।
मन्त्रोमार्गविलो तथापिवारसाधारस्य ३८ शारदिंदुकुंदधवल नगपतिनिलयरतं मनोहरंदेवं।
यैः सकलंसकलमतिशांतेषामेवप्रसादयति ३९ कन्दर्गम शीकरासारस्सवादी सरोजवनमा

रुतः प्रदोभयति पांथस्त्री निश्वासैर्विषमांसलः ३९ सुभगाननवाननपंकज दर्शनसंजातनि।
र्भयप्रीतोः शमयति कुर्वन्नादिवसः पुण्यवतः कुसुमशणीयः ४० कर्मगुणके पुतिपंकम
येमर्पें कामारेडः खिनाम्रमी दर्वीरामाननसंहेसा रामिष्यतिचूतागमे ४१ करणगुन अहंमदा
नसायानः कस्थितो मानवस्तव मयमासाधिके भुजंकभीमिज्ञालीहिमोबक ४ रतिकरणगुग ग्रं
भोरुहमयेस्त्रात्वा वापीपयसि कामिनी ददाति भक्तिसंपन्ना पुत्रेभ्यो सौभाग्यकाम्यया ४२ संप्रदा
नगुणके प्रमत्तागुरुकमार्गेस्य नवमस्मालिकाश्रिनाः स्पृहयति न केनाम गुणारन्नालयप्रभो ४४ सं
प्रदानगु० सरसीतोपमुहूर्तजनः कंदर्पकारके पिबन्नंभोजसुरभिस्वच्छमेकांतशीतलं ४५ अ
पादानगुणे शीलेषु वैस्वयावीर इर्वीरैर्निर्जितो रिपुः विभेसन्त्यमलिनो गपिकुसुभाकुले
याकटाक्षच्छटापातैः पवित्रयति मानव एकांतरोपितश्रीतिरस्तिसा कमलात्यया ४७ विपद्यमा
नतामिहामर्विस्रेवतिनिहृष्मणः तथाहिमममपादाभ्यां निर्वाणाहत्ययंजनः ४८ तृणीवमधुमासे ऽ
स्मिन सहकारद्रुमंजरी श्यमुद्भिन्नमकुलैर्भांतिन्यस्तायोलीमवाः ४९ श्रीमन्मदोमधुमासः प्र
वलोक कप्रियतमोभिहृदयः प्रसतीयंमतिर्दिनाहारूत गीलासवीतितियतं ५० सर्वतम

१३
13

त्वयाकिंचिन्नास्त्यविज्ञातमीदृशं मिथ्यावचनं यावत्वमसंपेवेत्तिनक्वचित् ५१ कमलेकमले
तिसं मधुनिपिबतस्तव भविष्यतिनसंदेहः कष्टंदोषाकरोदये ५२ ग्रामेनग्रामंगुणं विषादीभेद्य
मस्तानि सदारोगनसंचानि रुष्टोनाधिन्वयावीर शंभुनारिसमःकृतः ५३ नित्यमाराधितादेवे
कंसस्याहितस्तवः मण्डलाग्रंगदांशांखचक्रंजयतिविश्रुतो ५४ समागमगुणं नितान्तसरबहु
दयंसतिविश्रेयानसमागतः यःभगवांतोविरादर्शन श्रीमान्चिरकालदर्शनेतेन ५५ कालिको।
त्तमियंतावत् मगासस्यमनेत्वपि द्रक्ष्यतिमानसंवा शोभितंवनुकारिणी ५६ प्रमोदंत
नयनैव महारागहृष्टोयिनः यादियंमत्कामस्य भवेतांसंगतानाविमो ५७ सुपवचनगुप्तकं
कस्मान्नदुर्बलासीति सख्यसंतापविरुद्धति तदितिनिहितेनवासदद्यात्किंकथयोत्तरं ५८ मृत्योउप्या
थः स्फुटोयत्र मात्रादिच्युतकेष्वपि प्रतीयतेविदग्धत्वात् स्वमात्रच्युतकादिकं ५९ महनीयगुप्ति
शुभंनरंसंतापशांतये त्वलवासादेति भ्रान्ताः समाश्रयतहेजनाः ६० नभूपरथबलः स्फुरन्नमा
हामणीपरोनरः नागराजोजयत्येकः पृथ्वीधरणक्षमः ६१ सरयामावदनवती कांतातिल
कभूषिता नसैवेशानराभूःप्रीतिभुजंगाराकवीतिन ६२ यथास्तत्रसरःस्तिग्धःसन्मार्गोविहित

स्थितः तथा सर्वजयः सत्यमयमेव कुलद्रुमः ६२ महीरुहो विरूढानां मेते रूढैकतापिनां वि
कैतैस्त्वागतानीव नीरवादाय कुर्वते ६४ अगस्त्यमुनी प्रापात् अलंस्यंदनमास्थितः महास
त्वोत्यविश्रुष्टोति चुघः सर्पतां गतः विसर्गच्युतकं महानपि स्तथीरोपि बहुरत्नयुतोपि सन् विर
सः कूपरीवारो नदीनः केन सेव्यते ६८ सर्वशीलः स्वयंगोरामः पूर्णचंद्रनिभाननः स्मातः कस्य न
प्रीतिः तनोति हृदि संस्थितः ६९ अंतरच्युतकं तनोति तेयस्य फलाणि गुरुमात् पाणौ स्वनानि नं।
व यिनो शय्या नाभौ स्फुरदंदमपृभेदेहः पद्मागतश्च कमसेरो विरंचिः ६८ हरः तथीलापकरः स
वेषाः प्रांतोत्सविशेषैर्विप्रुविवस्वान् चंद्रो हि जिह्वाश्रितः स्त्र पेत्य लब्धा हनः पातु वियि द्विजं गति ६९
श्लस्थानच्युतिः इत्येवीकविराः सदैवं स्वरसाः सर्वजनप्रियाः क्षमायामभिसंपन्ना इष्यतेम
ग्रथेप्रम ७० समशीलस्योपेतो दानाशु विरमत्सरः जिनः सर्वात्मनासेव्यः पदस्थैर्यैरभीप्सता ७१
व्यंजनच्युतकं स्फेटयित्वाक्षरं किंचित् पुनरन्यप्रदानतः यत्रापरो भवेदर्थः च्युतदत्ताक्षरं हितत् ७२
सदागतिदत्तो काय सम सोवस्यतां गतः अस्तमेव्याति दीनार्थे विधुरेकः शिवाश्रितः ७३ पूर्णचंद्र
मुखीरम्या कामिनी निर्मलांबरा करोति कस्य न स्वांतं मेकांतेमथु नात्तरं ७४ इति श्रीधर्मदास

१५ विरचिते विदग्धमुखमंडने चतुर्थः परिच्छेदः ४ इति विदग्धमुखमंडनं श्रीरत्नलेखकपाठ
कयोः कल्याणमस्तु च वर्षे फाल्गुनीद्वियभृंगनिशोग्रामाने मासेषु चैत्रशुचिदले शुचवगुरुवारे
15 घषेलीलिखितमस्तनामप्तोसमाप्ति चेदं विदग्धमुखमंडनं नाम शास्त्रम् । ॥ ॥ ॥